

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की
माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी
फैसला

०७०-CR-०६७३

मुद्दा:- सवारी ज्यान र अङ्गभङ्ग ।

बलराम भट्टराईको जाहेरीले नेपाल सरकार.....१ पुनरावेदक
वादी

विरुद्ध

भक्तपुर जिल्ला भक्तपुर न.पा.वडा नं.१ बस्ने राजन प्रजापति.....१ प्रत्यर्थी
प्रतिवादी

शुरु तहमा फैसला गर्ने : माननीय जल्ला न्यायाधीश श्री चण्डीराज ढकाल
भक्तपुर जिल्ला अदालत

पुनरावेदन तहमा फैसला गर्ने: माननीय न्यायाधीश श्री सुरेन्द्रवीर सिंह बस्न्यात
माननीय न्यायाधीश श्री भरतप्रसाद अधिकारी
पुनरावेदन अदालत पाटन

पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६८।११।२ को फैसला उपर न्याय प्रशासन
ऐन, २०४८ को दफा १२(१)(क) बमोजिम पुनरावेदन दर्ताको लागि अनुमति पाउँ भनी
निवेदन गरेकोमा यस अदालतबाट मिति २०७०।०३।२५ मा अनुमति प्रदान भई
पुनरावेदनको रुपमा दर्ता हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार रहेको
छ:-

भक्तपुर जिल्ला, मध्यपुर ठिमी नगरपालिका वडा नं.११ स्थित अरनिको राजमार्गमा घटनास्थल रहेको भन्ने व्यहोराको घटनास्थल प्रकृति मुचुल्का।

मिति २०६७।७।२२ गते १४.४५ बजेको समयमा भ.पु.जि.मध्यपुर थिमी नगरपालिका वडा नं. ११ स्थित सडकमा बा.२ ख ९७१८ नं.को गाडीले विपरीत दिशाबाट आएको बा.३६ प ९५२ नं.को मोटरसाईकललाई ठक्कर दिँदा सो मोटरसाईकलमा बसी आएका वर्ष ६ की रबिना भट्टराई घाइते भै उपचारको क्रममा मृत्यु भएकोले बा.२ ख ९७१८ नं.को गाडी चालक राजन प्रजापतिलाई आवश्यक कारबाहीको लागि पक्राउ गरी दाखिला गरेको प्रहरी प्रतिवेदन।

मिति २०६७।७।२२ गते १४.४५ बजेको समयमा भ.पु.जि.मध्यपुर थिमी नगरपालिका वडा नं. ११ स्थित अरनिको राजमार्गमा मेरो भाई शम्भु भट्टराईले बा.३६ प ९५२ नं.को मोटरसाईकल हाँकी सल्लाघारीबाट काठमाण्डौ तर्फ गईरहेको अवस्थामा विपरीत दिशाबाट आएको बा.२ ख ९७१८ नं.को गाडीले ठक्कर दिई मोटरसाईकल चालक शम्भु भट्टराई र छोरी सबिना भट्टराई समेत घाइते भै उपचारको क्रममा न्यूरो अस्पतालमा लगेकोमा छोरी रबिना भट्टराईको उपचारकै क्रममा मृत्यु भएकोले उक्त गाडी चालकलाई सवारी ऐन बमोजिम कारबाही गरी गाडी पक्षबाट कानून बमोजिम पाउने कृयाखर्च तथा क्षतिपूर्ति समेत दिलाई भराई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको जाहेरी दरखास्त।

मिति २०६७।७।२२ गते १४.४५ बजेको समयमा मैले बा.२ ख ९७१८ नं.को गाडीमा ईट्टा लिई थिमी चारदोबाटो बाट दुवाकोट तर्फ आईरहेको अवस्थामा सल्लाघारीबाट काठमाण्डौ तर्फ आईरहेको हाल नामथर खुलेका शम्भु भट्टराईले चलाएको बा.३६ प ९५२ नं.को मोटरसाईकलमा ठक्कर लाग्न गई सो मोटरसाईकल चालक, सबिना भट्टराई र रबिना भट्टराई समेत घाइते भई उपचारको लागि लगेकोमा निज बालिका रबिना भट्टराईको मृत्यु भएको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी राजन प्रजापतिले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष गरेको बयान।

टाउकोमा लागेको चोटको कारण निज बालिका रबिना भट्टराईको मृत्यु भएको भन्ने व्यहोराको पोष्टमार्टम प्रतिवेदन।

दुवै खुट्टाको तिघ्रा पछाडि सामान्य, बायाँ खुट्टाको पिँडौला पछाडि निलो भएको, दायाँ खुट्टाको पछाडि सामान्य भएको भन्ने समेत व्यहोराको लास जाँच प्रकृति मुचुल्का।

दाहसंस्कार गर्नको लागि लास जिम्मा बुझ्नेको भरपाई कागज मिसिल संलग्न रहेको।

मृतकको पिता शम्भु भट्टराईले कृयाखर्च तथा क्षतिपूर्ति बापत रु.५,५०,०००।- नगदै बुझि लिई गरिदिएको भरपाई।

उक्त दुर्घटना अचानक हुन पुगेको हो भन्ने समेत व्यहोराको राधेश्याम अवाले समेतले गरिदिएको घटना विवरण कागज।

मिति २०६७।७।२२ गते १४.४५ बजेको समयमा प्रतिवादी राजन प्रजापतिले चलाएको बा.२ ख ९७१८ नं. को गाडीले शम्भु भट्टराईले चलाएको बा.३६ प ९५२ नं.को मोटरसाईकललाई ठक्कर दिई सो मोटरसाईकल चालक शम्भु भट्टराई, सबिना भट्टराई र रबिना भट्टराई समेत घाइते भई उपचारको लागि लगेकोमा निज बालिका रबिना भट्टराईको मृत्यु भएको हो भन्ने समेत व्यहोराको अनुसन्धानको क्रममा बुझिएका कृष्णप्रसाद बासुकला समेतका मानिसहरुले गरिदिएको कागज।

मिति २०६७।७।२२ गते भएको दुर्घटनामा घाइते भएकोमा आफू डाक्टरको सल्लाह बमोजिम आराममा रहेको र छोरी सबिना भट्टराईलाई पनि राम्रो हुँदै गएको भन्ने समेत व्यहोराको घाइते शम्भु भट्टराईले अनुसन्धानको क्रममा गरिदिएको कागज।

सडकको गलत लेन प्रयोग गरी साईड समेत मिची प्रतिवादीले गाडी चलाई मोटरसाईकललाई ठक्कर दिन पुगेको देखिएको र त्यसरी दिएको ठक्करका कारण भएको दुर्घटनाबाट मोटरसाईकलमा सवार रबिना भट्टराईको मृत्यु र शम्भु भट्टराईको अङ्गभङ्ग भएको शव परिक्षण तथा घाउ जाँच केश फारामबाट पुष्टि हुन आएको देखिएकोले यसरी लापरवाही पूर्वक गाडी चलाई मोटरसाईकललाई ठक्कर दिई दुर्घटनाबाट ज्यान मरेको र अङ्गभङ्ग चोट प्रतिवादीकै लापरवाहीयुक्त कार्यबाट भएको पुष्टि हुन आएको हुँदा निज प्रतिवादी राजन प्रजापतिलाई ज्यान मरे तर्फ सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६१ को उपदफा २ तथा अङ्गभङ्ग भए तर्फ ऐ.को दफा १६२(१) नं. अनुसारको कसूर अपराध गरेको हुँदा सोही को दफा १६१(२) र १६२(१) बमोजिम सजाय गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको अभियोग मागदावी।

तीनैजनाको मैले उपचार गराई रहेको र उपचारको क्रममा वर्ष ६ की रबिना भट्टराईको मृत्यु भएको हो। निजको हकमा रु.५,५०,०००। - क्षतिपूर्ति तथा कृयाखर्च समेत दिई सकेको छु। घाइतेहरुलाई लागेको सम्पूर्ण उपचार खर्च समेत मैले नै व्यहोरी निजहरु निको भई घर गई सकेका छन्। मैले लापरवाही पूर्वक गाडी हाँकेर ठक्कर दिएको नभई मोटरसाईकल चालक मेरो गाडीमा आएर ठोक्किएको हो। मेरो गाडी आफ्नै साईडमा थियो। निजले हाँकेको मोटरसाईकल गलत साईडमा थियो। मैले लापरवाही पूर्वक गाडी चलाएर ठक्कर दिएको अवस्था नहुँदा अभियोग मागदावी बमोजिम सजाय हुनु पर्ने होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी राजन प्रजापतिले शुरु अदालतमा गरेको बयान।

शुरु अदालतको मिति २०६७।८।१९ को आदेशानुसार प्रतिवादी राजन प्रजापतिसँग धरौट बापत नगद रु.२०,०००। - (बीस हजार रुपैयाँ) वा सो बराबरको जायजैथा माग भएकोमा सोही दिन र.नं.०३५ बाट माग भएको धरौट नगद दाखिल गरी तारेखमा बसेको।

मिति २०६७।७।२३ गते न्यूरो अस्पताल बाँसबारी काठमाण्डौको लाश घरमा गई हेर्दा मृतक रबिना भट्टराईको लाश जाँच मुचुल्कामा उल्लेखित घाउँचोट समेतको उल्लेख भएको लाश जाँचको व्यहोरा ठीक हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवेदक प्रहरी हवलदार हरिप्रसाद पाण्डेले शुरु अदालतमा गरेको बकपत्र।

मिति २०६७।७।२३ मा लाश जाँच मुचुल्का गर्दा बाँसबारी स्थित न्यूरो अस्पतालको लाश घरमा रहेको मृतकको लाश जाँच मुचुल्का लाश हेरी तयार गरिएकोले उक्त लाश जाँच मुचुल्कामा लेखिए बमोजिमको व्यहोरा ठीक छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रहरी नायब निरीक्षक मदन बहादुर गुरुङ्गले शुरु अदालतमा गरेको बकपत्र।

न्यूरो अस्पताल बाँसबारीमा घाईतेको उपचार भैरहेको थियो। गाडी धनीले नै घाईतेको उपचार गर्नको लागि खर्च दिएका थिए। मिति २०६७।८।२६ सम्मको सम्पूर्ण उपचार खर्च दिई सकेको छ। मिति २०६७।८।२६ मा मिलापत्र गर्न परेको हुँदा उक्त दिन थप रु.२०,०००। - (बीस हजार रुपैयाँ) दिई त्यसपछि जती लाग्ने उपचार खर्च सबै घाईतेले नै गर्ने भनी मिलापत्र समेत भएको हो भन्ने समेत व्यहोराको कागज गर्ने कृष्णप्रसाद बासुकलाले शुरु अदालतमा गरेको बकपत्र।

मेरो उपचार खर्च बापत ट्रक व्यवसायीबाट रु.२०,०००। - रुपैयाँ पाएको छु। घटना हुँदा खेरी ड्राइभर पक्षबाट मलाई ब्याक गरी मार्न खोजी रहेका थिए। सर्वसाधारण मार्फत हामी दुई पीडित बाँचन सफल भएका हौं। एकजनाको गाडीको ठक्करबाट मृत्यु भयो भन्ने समेत व्यहोराको पीडित घाईते शम्भु भट्टराइले शुरू अदालतमा गरेको बकपत्र।

न्यूरो अस्पताल बाँसबारीमा रबिना भट्टराइको उपचारको क्रममा मृत्यु भयो। त्यसपछि मिति २०६७।७।२३ गते मध्यपुर थिमी वृत्त प्रहरी कार्यालयमा मैले जाहेरी दिएँ। मृतकको क्षतिपूर्ति बापत ट्रक व्यवसायी समितिले म जाहेरवालालाई रु.५,५०,०००। - (पाँचलाख पचास हजार रुपैयाँ) दिएका हुन्। घाईते पीडितको उपचार खर्च रु.२०,०००। - (बीस हजार रुपैयाँ) पाएको भन्ने समेत व्यहोराको जाहेरवाला बलराम भट्टराइले शुरू अदालतमा गरेको बकपत्र।

न्यूरो अस्पताल बाँसबारीमा रबिना भट्टराइको उपचारको क्रममा मृत्यु भयो। मृतकको क्षतिपूर्ति बापत जाहेरवालालाई रु.५,५०,०००। - (पाँचलाख पचास हजार रुपैयाँ) गाडी साहुले दिएका हुन्। घाईते पीडितको उपचार खर्च रु.२०,०००। - (बीस हजार रुपैयाँ) दिई मिलापत्र भएको हो। रु.२०,०००। - बाहेकको सम्पूर्ण औषधी उपचार खर्च बील बमोजिम गाडी साहुले नै व्यहोरेको छ भन्ने समेत व्यहोराको कागज गर्ने राधेश्याम अवालेले शुरू अदालतमा गरेको बकपत्र।

राजन प्रजापति आफ्नै साइडमा थियो। विपरीत दिशा तर्फबाट आएको मोटरसाइकलमा एक चालक र दुई बच्चा बसी आएका थिए। जथाभावी ओभरटेक गरी आएका र राजनले मोटरसाइकललाई बचाउन गाडी च्याप्दा मोटरसाइकल दायौँतर्फ आई ठोकी घटना भएको थियो। दायौँतर्फको पछाडि भागमा पाङ्ग्राको माथीतिर आई ठोक्किएको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादीका साक्षी ईन्द्र त्वयनाले शुरू अदालतमा गरेको बकपत्र।

घटनास्थल प्रकृति मुचुल्का, घटनास्थलको स्केच समेतबाट चालकले आफ्नो साइड मिची दायौँ साइडमा लगी शम्भु भट्टराइले चलाएको मोटरसाइकललाई ठक्कर दिँदा घटना घटेको देखिँदा सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६१(३) बमोजिम प्रतिवादी राजन प्रजापतिलाई १½ महिना कैद र रु.२,०००। - जरीवाना हुने ठहर्छ। दफा १६२(१) नं. बमोजिम अङ्गभङ्ग तर्फ सजाय गरी पाउँ भन्ने दावी रहेकोमा पीडितको घाउँचोट निको हुने

क्रममा देखिएकोले सो दफा बमोजिम प्रतिवादीलाई रु.५,०००। - जरिवाना समेत हुने ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको भक्तपुर जिल्ला अदालतको मिति २०६७।९।१४ को फैसला।

प्रतिवादीले लापरवाही पूर्वक आफ्नो साईड मिची दायाँ साईडमा गाडी हाँकेका कारण शम्भु भट्टराईले चलाएको मोटर साईकललाई ठक्कर दिई उक्त मोटर साईकलमा सवार रबिना भट्टराईको मृत्यु भएको, अन्य २ जना घाइते भएको भन्ने मिसिलबाट देखिई रहेको र सोही कुरा न्यायकर्ताले समेत स्वीकार गरी रहेको अवस्थामा अभियोग मागदावी बमोजिम प्रतिवादीलाई अधिकतम सजाय गर्नु पर्नेमा सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६१(३) बमोजिम न्यूनतम सजाय गर्ने गरी भएको शुरुको फैसला प्रमाण मूल्याङ्कनको रोहमा त्रुटिपूर्ण हुँदा उक्त फैसला बदर गरी अभियोग मागदावी बमोजिम प्रतिवादीलाई सजाय गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको वादी नेपाल सरकारले पुनरावेदन अदालत पाटनमा गरेको पुनरावेदनपत्र।

यसमा शुरु दुर्घटना प्रतिवेदनमा तयार पारिएको नक्सा स्केचमा प्रत्यर्थी प्रतिवादीले चलाएको मिनी ट्रकले आफ्नो साईड छाडी गल्ती साईडमा गई पूर्वतर्फबाट आइरहेको मोटरसाईकललाई ठक्कर दिएको तथ्य देखिन्छ। यस्तो अवस्थामा प्रत्यर्थी प्रतिवादीलाई सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६१(३) ले सजाय गरेको शुरुको फैसला फरक पर्न सक्ने हुँदा अ.बं.२०२ नं. तथा पुनरावेदन अदालत नियमावली, २०४८ को नियम ४७ बमोजिम प्रत्यर्थीलाई झिकाउन सूचना म्याद जारी गरी म्याद भित्र हाजिर भए वा म्याद भुक्तान भएपछि नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६८।०९।१२ को आदेश।

यसमा मिसिल संलग्न कागजातहरूबाट मृतक रबिना भट्टराईको मृत्यु भएको क्षतिपूर्तिस्वरूप मृतकका पिता मोटरसाइकल चालक शम्भु भट्टराईले रु. ५,५०,०००।— प्राप्त गरेको र निज शम्भु भट्टराई र अर्की घाइते सबिना भट्टराईको उपचार खर्च व्यहोरी थप उपचारको लागि उपचार खर्च रु. २०,०००।— समेत प्राप्त गरेको र निज र सबिनाको शरिरमा लागेको घा-खत क्रमशः निको हुँदै गएकोले प्रतिवादी राजन प्रजापतिलाई सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६१(३) को कसूरमा सवारी दुर्घटनाबाट ज्यान मरे तर्फ १ महिना १५दिन कैद र रु.२,०००। - (दुइ हजार रुपैयाँ) जरिवाना र घाइतेहरूको

हकमा ऐ. ऐनको दफा १६२(१) बमोजिम रु. ५,०००। - (पाँच हजार रुपैयाँ) जरिवाना गर्ने ठहर्‍याई शुरु भक्तपुर जिल्ला अदालतबाट मिति २०६७।९।१४ मा भएको फैसला मिलेकै देखिंदा सदर हुने ठहर्छ भनी पुनरावेदन अदालत पाटनले मिति २०६८।११।०२ मा गरेको फैसला।

दुर्घटना हुनुमा यान्त्रिक गडबडी थियो वा जोगाउने प्रयास गरेको थियो भनी लिएको जिकीर समेत प्रतिवादीले पुष्टि गर्न सकेको देखिंदैन। घटनास्थल प्रकृति मुचुल्का हेर्दा प्रतिवादीले हाकेको ट्रकले आफ्नो साइड छाडी विपरीत दिशातर्फबाट आईरहेको मोटरसाइकललाई ठक्कर दिएको देखिंदा ट्रक गलत दिशामा रहेको स्पष्ट देखिन्छ। यस्तो स्थितिमा प्रतिवादी चालकले आफ्नो साइडको वास्ता नगरी गलत लेनमा प्रवेश गरी नियम विपरीत तिव्र गतिमा गाडी चलाई विपरीत दिशामा गैरहेको मोटरसाइकललाई ठक्कर दिएको प्रतिवादीको उक्त कार्यमा सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६१(२) मा परिभाषा गरिए बमोजिम लापरवाही पूर्ण (reckless) हो भन्ने तथ्य प्रमाणित भैरहेकोमा समेत मार्नु पर्ने सम्मको पूर्व रिसइवी नरहेको भन्ने आधारमा मनसाय तत्वलाई आधार बनाई भएको फैसला त्रुटीपूर्ण हुनुका साथै सोही वारदातमा अंगभंग भएको व्यक्तिको हकमा कसूर ठहर भैसकेपछि अंगभंगको कसूर कायम हुनको लागी लापरवाही र बदनियत तत्वको प्रधानता हुनुपर्ने र सो दुवै तथ्यको विद्यमानतालाई अदालतले फैसलामा स्वीकार गरी अंगभंग तर्फ कसूर ठहर गरी सकेको अवस्थामा प्रतिवादीलाई अभियोग दावी भन्दा कम सजाय हुने गरी भएको फैसलामा सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६१(२) नं. को व्याख्यात्मक त्रुटी रहेको हुँदा उक्त फैसला त्रुटीपूर्ण भई बदरभागी छ। तसर्थ प्रतिवादीलाई शुरु अभियोग मागदावी बमोजिम सजाय हुनुपर्ने स्पष्ट हुँदा हुँदै अभियोग मागदावी भन्दा कम सजाय हुने गरी भएको फैसला त्रुटीपूर्ण हुँदा बदर गरी शुरु अभियोग मागदावी बमोजिम सजाय गरी पाउँ भनी वादी नेपाल सरकारले यस अदालतमा गरेको पुनरावेदनपत्र।

यसमा, ज्यान मरे तर्फ सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६१(२) बमोजिमको दावी भएकोमा काबु बाहिरको परिस्थिति भनी दफा १६१(३) बमोजिम घटी सजाय गरेको देखिन्छ। घटनाको प्रकृति हेर्दा चालकले अर्काको लेनमा सवारी चलाएको देखिएको र आफूले चलाउनु पर्ने लेनमा नचलाएर विपरीत दिशाबाट आउने लेनमा सवारी

चलाउँदा दुर्घटना हुन सक्ने र मानिस मर्न सक्ने कुरा सामान्य समझको व्यक्तिले जान्नु पर्ने हुँदा जानी जानी लापरवाही गरी सवारी चलाएको कारणबाट दुर्घटना भई मानिस मरेको देखिई उक्त ऐनको दफा १६१(२) बमोजिम सजाय गर्नुपर्नेमा घटी सजाय गरेको हुँदा पुनरावेदन अदालत पाटनबाट भएको फैसलामा सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६१(२), मुलुकी ऐन, अ.वं. को १८४क तथा प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ३,५४ समेतको गम्भीर त्रुटि देखिएकोले न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा १२(१) को खण्ड (क) बमोजिम प्रस्तुत मुद्दा दोहोर्न्याई हेर्ने निस्सा प्रदान गरिएको छ। कानून बमोजिम गर्नु भनी यस अदालतबाट मिति २०७०।३।२५ मा भएको आदेश।

सडक दुर्घटना प्रतिवेदन र घटना स्थल प्रकृति मुचुल्का तयार गर्दा सडकको बीचभागमा रगतको दाग देखिएको ठाउँलाई दुर्घटना भएको केन्द्र बिन्दुको रूपमा चित्रण गरिएको छ। वास्तवमा सडक दुर्घटना हुँदा मैले चलाई आएको मिनीट्रक मेरो आफ्नै लाईनमा सावधानीपूर्वक चलाई आएको थिएँ। मोटरसाइकलवालाले चलाई आएको मोटरसाइकल मैले चलाई आएको मिनीट्रकको दाहिने पट्टीको ढालामा ठोक्किन आई मोटरसाइकल दक्षिण तर्फ लड्न गएकोले रगतको दाग लागेको ठाउँ ३.५ फिट दक्षिणतर्फ देखिएको हो। मोटरसाइकलमा सवार नानीहरुमध्ये मृत्यु हुने नानी मोटरसाइकलको अगाडि राखी ल्याएको र मोटरसाइकल दक्षिणतर्फ लड्न जाँदा निजको टाउकोमा गम्भिर चोट लागी मृत्यु भएको हो। मैले गलत लेन वा साईड मिची लापरवाहीपूर्वक सवारी चलाएको छैन। साईड मिची सवारी चलाएको भए गाडीको अगाडीको भागमा एक आपसमा ठोक्किने थियो। मैले जोगाउने कोशिस गर्दा गर्दै मोटरसाइकल चालक आफैँ मैले चलाई आएको गाडीको ढालामा ठोक्किन आई दुर्घटना भएको हो। मैले जोगाउने प्रयास गरी ब्रेक लगाएको र गाडी रोकी घाइतेहरुलाई हस्पिटल पठाएको थिएँ। अभियोजन पक्षको मागदावी बमोजिम सम्मानित भक्तपुर जिल्ला अदालतको मिति २०६७।९।१४ को फैसला र सो फैसलालाई सदर ठहर्न्याई मिति २०६८।३।१ मा भएको सम्मानित पुनरावेदन अदालत, पाटनको फैसला मिलेको हुँदा पुनरावेदक वादीको पुनरावेदन जिकिर नपुग्ने ठहर्न्याई फैसला गरी पाउँ भनी प्रतिवादीले यस अदालतमा पेश गरेको लिखित प्रतिवाद।

नियमबमोजिम पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल अध्ययन गरी निम्न बमोजिम बहस सुनियो।

पुनरावेदक/वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट उपस्थित विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री सुरेन्द्र थापाले सडकको गलत लाईनबाट सवारी चलाई आफ्नो साईडबाट मोटरसाईकलमा आई रहेका व्यक्तिहरुलाई ठक्कर दिई मोटरसाईकलमा रहेका एकजनाको मृत्यु भै अरु घाइते भएको अवस्थामा अभियोग दावी अनुसार सजाय समेत गर्नु पर्नेमा घटी सजायको प्रस्ताव गरी सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६१(३) बमोजिम सजाय गरी घाइते र अङ्गभङ्गको हकमा रु.५,०००।— जरिवाना हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला त्रुटिपूर्ण हुँदा उल्टी गरी अभियोग दावी अनुसार प्रतिवादीलाई सजाय गरी पाउँ भन्ने बहस प्रस्तुत गर्नु भयो।

प्रत्यर्थी प्रतिवादीका तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री रामप्रसाद प्रजापतिले सवारी दुर्घटना प्रतिवेदनको स्केचमा देखाइएको उत्तर तर्फको लेनबाट तत्काल गाडी सवारी चलाइने गरेको थिएन, दक्षिण तर्फको २५ फीट चौडाईको सडक लेनमा लगभग बीच भागमा दुर्घटना भएको भन्ने देखाईए तापनि प्रतिवादीले चलाएको गाडीको पछाडिको भागमा जाहेरवालाको भाइले चलाएको मोटरसाईकल ठोक्किन पुगी मोटरसाईकलमा बसेका ३ जना मध्ये अगाडि बसेकी जाहेरवालाको छोरीले हेलमेट नलगाएको हुँदा गाडीमा ठोकीएको कारण मृत्यु भएको र घाइते २ जना गम्भीर घाइते नभएको हुँदा यी सबै कुरालाई विचार गरी पुनरावेदन अदालत पाटनबाट भएको फैसला कानून सम्मत र न्यायोचित हुँदा सदर कायम रहनु पर्दछ भन्ने समेतको बहस प्रस्तुत गर्नु भयो।

उपरोक्तानुसारको बहस समेत सुनी निर्णयार्थ विचार गर्दा पुनरावेदन अदालतको फैसला मिलेको छ वा छैन सो सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।

यसमा प्रतिवादी सवारी चालकले आफ्नो साइडको वास्ता नगरी गलत लेनमा प्रवेश गरी नियम विपरीत तिब्र गतिमा ट्रक चलाई विपरीत दिशामा गैरहेको मोटरसाइकललाई ठक्कर दिएको प्रतिवादीको कार्य गैरकानूनी हुँदा अभियोग मागदावी बमोजिम सजाय गरी पाउँ भनी वादी नेपाल सरकारले यस अदालतमा पुनरावेदन गरेकोमा घटनाको प्रकृति हेर्दा चालकले अर्काको लेनमा सवारी चलाएको देखिएको र आफूले चलाउनु पर्ने लेनमा नचलाएर विपरीत

दिशाबाट आउने लेनमा सवारी चलाउँदा दुर्घटना हुन सक्ने र मानिस मर्न सक्ने कुरा सामान्य समझको व्यक्तिले जान्नु पर्ने हुँदा जानी जानी लापरवाही गरी सवारी चलाएको कारणबाट दुर्घटना भई मानिस मरेको देखिँदा सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६१(२) बमोजिम सजाय गर्नुपर्नेमा घटी सजाय गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला त्रुटिपूर्ण भएको हुँदा मुद्दा दोहोर्न्याई हेर्ने निस्सा प्रदान गरिएको छ भनी यस अदालतबाट मिति २०७०।३।२५ मा आदेश भएको देखियो।

निर्णय तर्फ हेर्दा, सवारी दुर्घटनामा रबिना भट्टराईको मृत्यु भएकोमा विवाद देखिएन। मिसिल संलग्न सडक दुर्घटना प्रतिवेदनमा देखाईएको स्केचमा अरनिको राजमार्ग अन्तर्गत मध्यपुर थिमी नगरपालिका वडा नं.११ स्थित सडक दुर्घटना भएको सडकको उत्तर दक्षिण दुई लेन रहेको, लेनको बीचमा छेकबार रही एकातर्फबाट अर्को तर्फ सवारी साधन चलाई लान सकिने अवस्था नरही कुन लेनबाट जाने हो प्रवेश गरिने ठाउँ बाटै छुट्टिएर जानु पर्ने अवस्था रहेको देखियो। आफ्नो साईडको उत्तर तर्फको लेनबाट नगई दक्षिण तर्फको लेनबाट गई दुर्घटना गराएको भन्ने अभियोग दावी रहेकोमा तत्काल उत्तर तर्फको लेनबाट सवारी चलाउने नगरेकोले दक्षिणतर्फको लेनबाट जानु परेको हो भन्ने प्रतिवादीको भनाई रहेको छ। सो कुरामा उक्त समयमा उत्तर तर्फको लेनबाट पनि सवारी चलाउने गरिएको थियो भनी किटानी साथ वादी पक्षले भन्न सकेको देखिँदैन। गलत लेनबाट सवारी चलाएको भन्ने सम्म अभियोग पत्रमा उल्लेख भए पनि अर्को लेनमा पनि सुचारु रुपमा गाडी चल्ने गरेको थियो भन्ने उल्लेख भएको छैन। प्रतिवादीले गाडी चलाई लगेको उक्त सडकको दक्षिण तर्फको लेनको चौडाई २५ फिट रहेकोमा बीचको १६ फिटको चौडाईको भागमा दुर्घटना भएको भन्ने सडक दुर्घटना प्रतिवेदनबाट देखिन्छ। सडकको दक्षिण किनाराबाट ९ फिट उत्तरमा रगतको दाग देखिएको अवस्था छ। जाहेरवालाको भाइ घाइते शम्भु भट्टराईले चलाएको बा. ३६प ९५२ नं. को मोटरसाईकलमा बीचमा आफू बसी अगाडि-१ पछाडि-१ गरी २ जना छोरीहरुलाई राखी ३ जना चढी सवारी चलाएकोमा दुर्घटना हुँदा अगाडी बसेकी बर्ष ६ की रबिना भट्टराई घाइते भै उपचारको क्रममा मृत्यु हुन गएको एवं चालक र अर्की छोरी समेत घाइते भएको देखिन्छ।

प्रतिवादीले चलाएको बा.२ख ९७१८ नं. को ट्रक उक्त सडकको दक्षिण तर्फको लेनबाट चलाई लगेको भए पनि उक्त सडकको लेनको चौडाई २५ फिट रहेकोमा १६ फिट

चौडाईको भागमा घटना भै दक्षिणबाट उत्तरतर्फ ९ फिटको भागमा रगत देखिएको समेतबाट निज प्रतिवादी आफ्नो तर्फको सडकको लेन उत्तरबाट नगै दक्षिणतर्फको लेनबाट सवारी चलाई लागेकै कारणले उक्त दुर्घटना भएको भन्नु सकिने अवस्था देखिंदैन। मोटरसाइकलमा सवार रहेका व्यक्तिहरुलाई मार्नु पर्ने सम्मको पूर्व रिसर्च यी प्रतिवादी सवारी चालकमा रहेको देखिंदैन। मिसिल संलग्न घटनास्थल विवरण, घटना हुँदाको अवस्था, घटनाको प्रकृति, मृतक रबिना भट्टराईको क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. ५,५०,०००।— पिडित पक्षले प्राप्त गरी सकेको समेत तथ्यलाई हेर्दा प्रस्तुत वारदात सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६१(२) अन्तर्गतको कसूर नभै मिसिल संलग्न कागज प्रमाणको समष्टिगत अध्ययनबाट प्रतिवादीले उक्त ऐनको दफा १६१(३) को कसूर गरेको देखिन आयो। तसर्थ सोही ऐनको दफा १६१(३) को कसूर कायम गरी सोही अनुसार प्रतिवादीलाई १ महिना १५ दिन कैद र दुई हजार रुपैयाँ जरिवाना हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला मिलेको देखिन आयो।

अब घाइतेहरुको हकमा उक्त ऐनको दफा १६२(१) अनुसारको सजाय समेतको माग दावी रहेकोमा घाइते शम्भु भट्टराईले गरेको बकपत्र समेतमा उपचार खर्च ट्रक व्यवसायी समितिले गरी रहेको र थप उपचार बापत बीस हजार रुपैयाँ प्राप्त गरेको छु। डाक्टरले चोट लागेको ठाउँ निको हुन्छ भन्नु भएको छ भने छोरी सबिना पनि राम्रो हुँदै गएको छीन भनी अदालतमा बकपत्र गरेको देखिन्छ। उक्त भनाईबाट मोटरसाइकल चालक निज घाइते मध्येका शम्भु भट्टराईले गरेको बकपत्रबाट निजलाई लागेको घाउ चोटपटक समेत निको हुने स्थितिमा रहेको भन्ने देखिन्छ। मृतकको मृत्यु भएतर्फ क्षतिपूर्ति बापत रु. ५,५०,०००।— (पाँचलाख पचास हजार रुपैयाँ), घाइतेको उपचार मिति २०६७।७।२२ को घटना पश्चात मिति २०६७।८।२६ सम्मको गाडी धनीबाट प्राप्त गरी थप उपचार खर्च बापत बीस हजार रुपैयाँ प्रतिवादी चालक पक्षबाट मृतकको हकदार एवं घाइते पक्षले बुझी सकेको सन्दर्भ समेतका मिसिल संलग्न कागज प्रमाणबाट प्रतिवादीलाई अरु थप कैद सजाय समेत गरी रहन पर्ने देखिएन। उक्त ऐनको दफा १६२(१) बमोजिम प्रतिवादीलाई घाइते तथा अङ्गभङ्ग बापत रु.५,०००।— (पाँच हजार) जरिवाना समेत हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला मुनासिव देखिन आयो। पुनरावेदन अदालतको फैसला उल्टी गरी अभियोग माग दावी अनुसार नै सजाय समेत गरी पाउँ भन्ने समेतको वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर र

यस अदालतबाट मिति २०७०।३।२५ मा भएको निस्सा प्रदान गर्ने आदेशको आधारसँग सहमत हुन सकिएन।

अतः माथि विवेचित आधार, कारण र प्रमाणहरूबाट प्रस्तुत वारदातलाई सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६१(२) को कसूर कायम नगरी उक्त ऐनको दफा १६१(३) को कसूरमा सवारी दुर्घटनाबाट ज्यानमरे तर्फ प्रतिवादीलाई एक महिना १५(पन्ध्र) दिन कैद र रु.२,०००। - (दुई हजार रुपैयाँ) जरिवाना र घाईते तथा अङ्गभङ्गको हकमा सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६२(१) बमोजिम रु. ५,०००। - (पाँच हजार रुपैयाँ) जरिवाना समेत हुने ठहर्‍याई शुरु भक्तपुर जिल्ला अदालतबाट मिति २०६७।९।१४ मा भएको फैसलालाई सदर गर्ने गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६८।११।०२ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेदक वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। यो फैसलाको प्रतिलिपी समेत साथ राखी फैसलाको जानकारी महान्यायधिवक्ताको कार्यालयलाई दिई दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गर्नु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत (उपसचिव)- प्रेम खड्का

कम्प्युटर गर्ने:- चन्दनकुमार मण्डल

इति सम्बत् २०७२ साल श्रावण २८ गते रोज ५ शुभम् ।